

**Onderwerp:** Aan de gemeenteraad, het college en de deelnemers domeinvergadering Fysiek

Geachte leden van de raad, college en Domein Fysiek,

Met genoegen presenteren wij namens het ondernemersnetwerk Stichting Sphinxkwartier het “Manifest van de Sphinx”, een visie die de kernwaarden en toekomstige richting van de ondernemers in het Sphinxkwartier uiteenzet (zie bijlage). Dit document is het resultaat van een nauwe samenwerking tussen lokale ondernemers, Sphinxkwartiermakers en andere belanghebbenden die zich inzetten voor de ontwikkeling van dit bruisende en creatieve hart van onze stad.

Wij streven ernaar om het unieke, rauwe karakter van het Sphinxkwartier te behouden en tegelijkertijd nieuwe initiatieven te verwelkomen die bijdragen aan de leefbaarheid en aantrekkelijkheid van de wijk. Ons doel is om het Sphinxkwartier te positioneren als een must-see bestemming in Maastricht, vergelijkbaar met andere gerenommeerde stadsgebieden in Nederland, zoals ooit geambieerd in “Het Antwoord van de Sphinx”, het ambitiedocument van de herijking programma Belvédère uit 2012.

Met het manifest zoeken wij steun en betrokkenheid bij het actief ontwikkelen van het Sphinxkwartier. Wij pleiten onder andere voor ruimte voor initiatief en experiment en de aanstelling van een Sphinxkwartiermeester die als schakel kan fungeren tussen de gemeente, ondernemers, bewoners en andere belanghebbenden met als taken o.a. te agenderen, ageren en organiseren.

Wij nodigen u uit om mee te denken, samen te werken, te experimenteren en de ontdekkingswaarde van het Sphinxkwartier te versterken. Laten we gezamenlijk de toekomst van Maastricht vormgeven als een moderne, grootstedelijke stad met een divers en aantrekkelijk woon-, werk- en verblijfsklimaat, waarin het Sphinxkwartier een belangrijke schakel is.

Het manifest zal op 4 juni 2024 voorafgaand aan de Domeinvergadering Fysiek rond 16:45 aan Wethouder Bastiaens worden aangeboden en wij zullen als Stichting Sphinxkwartier met een afvaardiging voorafgaand aanwezig zijn om het een en ander aan u toe te lichten indien daar behoefte aan is.

Overigens nodigen we u ook uit de verkorte, 15-minuten durende versie van onze Algemene Ledenvergadering van dit jaar terug te kijken: <https://sphinxkwartier.nl/het-manifest-van-de-sphinx/>

Wij wensen u veel leesplezier en inspiratie!

Met vriendelijke groet namens het gehele bestuur van Stichting Sphinxkwartier,


Voorzitter  
Secretaris  
bestuurslid  
bestuurslid  
penningmeester

**STICHTING #SPHINXKWARTIER**  
[www.sphinxkwartier.nl](http://www.sphinxkwartier.nl)



## SPHINXKWARTIER

Bezoek het *eigenwijze* &  
*ongepolijste* deel van Maastricht

[sphinxkwartier.nl](http://sphinxkwartier.nl)  

"DISCLAIMER gemeente Maastricht"



# Het manifest van de *Sphinx*

**Het andere centrum  
van Maastricht**



**SPHINXKWARTIER**



## **COLOFON**

Het manifest van de Sphinx | Het andere centrum van Maastricht  
Ondernemersnetwerk Stichting Sphinxkwartier

# Voorwoord

Het Sphinxkwartier, gelegen op het kruispunt tussen 'sjiek en sjoen' en een eigenzinnige, rauwe industriële omgeving, is in de afgelopen jaren uitgegroeid tot het bruisende creatieve hart en de nieuwe hotspot van Maastricht. Het heeft ruimte geboden aan creativiteit, ondernemerschap en grootstedelijk wonen, dankzij de vrijheid voor initiatief en experiment.

We streven naar het behoud van deze vrijheid om de ontwikkeling van het gebied de juiste richting op te sturen. Dit kan de leefbaarheid van het Sphinxkwartier aanzienlijk versterken, met een mix van cultuur, experiment, commerciële activiteiten en diverse bewoners. We willen dat het Sphinxkwartier wordt genoemd in één adem met andere gerenommeerde stadsgebieden zoals de Westergasfabriek, Spoorzone, Lloydkwartier en Strijp-S.

Dit "Manifest van de Sphinx" beschrijft onze visie en kernwaarden en is ons eigen(wijze) 'antwoord van de Sphinx'. We willen het ruwe karakter van het gebied behouden en nieuwe ontwikkelingen verwelkomen. Het Sphinxkwartier moet levendig en gezond blijven, zoals beschreven in de "Omgevingsvisie Maastricht 2040." We willen dat het een bestemming is die je gezien moet hebben in Maastricht, vergelijkbaar met andere dynamische gebieden in Nederland.

We hebben ruimte nodig voor initiatieven, groei en experimenten. We pleiten dan ook voor de aanstelling van een regisseur die als schakel fungeert tussen de gemeente, de ondernemers en de stichting om de ontwikkeling van het gebied te leiden.

Dit manifest is het resultaat van de inzet van betrokkenen in het Sphinxkwartier. We roepen de politieke partijen op om ons te ondersteunen en het Sphinxkwartier actief te ontwikkelen als symbool voor vernieuwend en dynamisch Maastricht.

Laten we samenwerken, experimenteren en het ruwe karakter van dit gebied behouden terwijl we nieuwe mogelijkheden verkennen. Het Sphinxkwartier is een plek waar je niet alleen naartoe verhuist; het is een plek waar je voor in Maastricht blijft.

*Giulia Lana*

Voorzitter Stichting Sphinxkwartier

# Samenvatting

Sphinxkwartier is de afgelopen jaren uitgegroeid tot het creatieve hart en dé nieuwe hotspot van Maastricht, met de potentie om een tweede centrum van Maastricht te worden.

Anders en eigenzinnig. Een nieuw onderdeel van de binnenstad dat lucht geeft aan het oude deel en ruimte biedt voor creativiteit, ondernemerschap en grootstedelijk wonen. Dit is onder andere te danken aan de ruimte die er geboden is voor initiatief en experiment en de drive van de 'bewoners' van het kwartier.

Die ruimte voor initiatief en experiment willen we behouden en blijven benutten om de ontwikkeling van het gebied de juiste kant op te sturen. Hiervoor zouden we als gebied ook graag de vrijheid en mogelijkheden willen krijgen en te behouden.

Dit betekent dat de leefbaarheid van het Sphinxkwartier, en daarmee de ontdekkingswaarde, een behoorlijke boost kan krijgen. Met een duidelijke mix van cultuur, het experiment, commerciële partijen, historie en een diverse samenstelling van bewoners moet gewaarborgd worden, zodat het Sphinxkwartier in één adem genoemd wordt met gebieden zoals onder andere de Westergasfabriek of Strijp-S en dergelijke.

*'Het Spinxkwartier moet straks in één adem genoemd worden met gebieden als Strijp-S in Eindhoven, Westergas in Amsterdam, Lloydkwartier in Rotterdam en de Spoorzone in Tilburg. Dat moet onze ambitie zijn. Allemaal gebieden die de genoemde steden een andere, moderne, frisse kleur op de wangen geven.'*

Op deze wijze fungeert het Sphinxkwartier eveneens als economische katalysator voor zowel de stad als de regio en versterkt het de naam van Maastricht als 'place to be and to see'.





# Het Huidige Sphinxkwartier

## CREATIVITEIT & ONDERNEMERSCHAP

Met het iconische Eiffel gebouw en gerenoveerde Timmerfabriek als landmark en aanjager is er ruimte ontstaan voor een mix van creativiteit, cultuur en commerciële bedrijvigheid in het gebied. Van lokale ondernemers tot publiekstrekkingen en designers van internationale allure. The Student Hotel is als een soort vliegwiel gaan fungeren voor het aantrekken van omliggende ondernemers zoals Loods5 en meer.

Aan de overkant van de straat zorgt 'de Timmerfabriek', bestaande uit Poppodium Muziekgieterij, Filmhuis Lumière en platform voor architectuur & design Bureau Europa (Timmerfabriek), aangevuld door de aankomende herontwikkeling van het 'Landbouwbelang' gebied met huisvesting van een programma dat Maastricht zowel nationaal als internationaal nog meer op de kaart zet. Aan de andere kant van de straat, sluit het Radium gebied, gevuld met enthousiaste, urban, ondernemers, het Sphinxkwartier op passende en aantrekkelijke wijze af.

## GROOTSTEDELIJK WONEN

Tussen het Eiffelgebouw en het nieuwe Frontenpark is een nieuw woongebied ontstaan dat onderdak biedt aan 'nieuwe' mensen van alle leeftijden en culturen. Mensen die houden van stads wonen, in een omgeving die dag en nacht in beweging is met een culturele inslag als basis. Een rauwe omgeving die aansluit op het industriële verleden van deze plek en de monumenten die daar getuige van zijn... Grootstedelijk gevoeld door studenten, young professionals en expats aangevuld met gezinnen en ouderen.

Een autoluw woongebied met studio's, appartementen en woningen in de sociale huur, middenhuur en het koopsegment. Van industriële lofts tot luxe stadsvilla's, met ruimte voor CPO-initiatieven, groene ontspanningsplekken en met gedurfde kunstinitiatieven.





# Het toekomstige Sphinxkwartier

Het Sphinxkwartier heeft door vooruitstrevend en gedurfd handelen van de Gemeente Maastricht, de afgelopen jaren een enorme ontwikkeling doorgemaakt. Daar horen naast successen natuurlijk ook mislukkingen, groeipijnen en identiteitscrises bij, welke door de gevormde Stichting zijn omarmd en verwerkt met dit 'Manifest van de Sphinx' als resultaat.

In 'Het antwoord van de Sphinx' zijn de kernwaarden van het Sphinxkwartier beschreven. Een stip op de horizon waar gemeente en ondernemers zich in 2012 aan hebben gecommitteerd.

Dit manifest geeft houvast voor het verder ontwikkelen van het Sphinxkwartier voor zowel de 'bewoners' van dit gebied, als de beleidsmakers.

Het is vooral bedoeld om het rauwe, onderscheidende, karakter van het gebied vast te houden, nieuwe ontwikkelingen langs deze meetlat te leggen zonder nieuwe inzichten uit te sluiten.





*Sphinxkwartier  
mag en moet  
anders zijn!*

Manifest

## EXPERIMENTEEL

Het gebied leent zich voor een andere invulling van de openbare ruimte, bewegwijzering, zebrapaden en streetart. Pop-up stores en evenementen. Experimenteren houdt de dynamiek in stand en bevordert een bruisend leefklimaat.

## TOEGANKELIJK & AANTREKKELIJK

Het is noodzakelijk om als gebied ruimte te blijven bieden aan betaalbare woningen en ruimten (cultureel/commercieel). Dit draagt bij aan de diversiteit van het gebied en de constante beweging die nodig is/blijft.

Groen & openbare kunst werkt hier als aantrekkelijke (noodzakelijke) verbindende factor, bijvoorbeeld door in het verlengde van het Frontenpark meer groen in het gebied integreren. Zaken die de stad kleur geven en bijdragen aan het 'Place to be and to see' gevoel van het gebied maar ook het leefbaar houden van deze stedelijke omgeving.

## LEVENDIG

Het Sphinxkwartier moet levendig blijven, en als het aan 'Omgevingsvisie Maastricht 2040' ligt, nog levendiger en gezonder worden. Het gebied wordt in datzelfde document zelfs aangemerkt als 'levendig' en 'een aantrekkelijke ontmoetingsplek'. Dit betekent dat het Sphinxkwartier ook het decor is voor evenementen die de stad kleur geven: festivals, markten, open air cinemas en beer gardens. Wel altijd in goede samenspraak met de bewoners (commercieel, cultureel, privaat).

## ACCEPTATIE & WAARDEN

Een divers, toegankelijk en aantrekkelijk gebied valt of staat met het accepteren van het 'anders zijn'. Een levendige omgeving zal rekening moeten houden met een rustgevende omgeving en visa versa. Naar elkaar luisteren, begrip tonen voor andere waarden en van elkaar leren, zullen gefaciliteerd moeten worden door gebouwen, bewoners en omgeving. Stichting Sphinxkwartier met behulp van een 'kwartiermaker' (regisseur) heeft hierbij de rol van communicator en verbinder.

## ONTDEKKINGSWAARDE

De rol van het Sphinxkwartier is om de (binnen)stad 'lucht te geven' en biedt daarmee kwaliteit met onontdekte mogelijkheden voor eigen inwoners en bezoekers. Het gebied kent dan ook een enorme ontdekkingswaarde: van het groen van het Frontenpark en de stadsweide rondom de Gashouder tot aan de culturele (en hopelijk ook culinaire) ontdekkingen die gedaan kunnen worden aan de andere kant van het Sphinxkwartier.

Het is een daarmee een stadsdeel dat 'je gezien moet hebben' als je naar Maastricht gaat. Net als dat rondje rondom de Westergasfabriek, het gebied rondom de Honigfabrieken in Nijmegen of Strijp-S in Eindhoven. Er gebeurt altijd wel iets waardoor de aantrekkingskracht bijna permanent aanwezig is voor de bezoeker, maar ook zeker voor de (lokale) ondernemers die hier ruimte vinden voor hun experimenten.



# Wat hebben we hiervoor nodig?

Het Sphinxkwartier weerspiegelt in haar aanbod een mix van Maastrichtse elementen die de stad zo aantrekkelijk maken voor bewoners en bezoekers; hotels, restaurants, winkels en cultuur. Het is een gezonde en kwalitatieve balans die permanent dient te worden bewaakt en actief te worden bevorderd. De ruimtelijke ontwikkelingen en in het bijzonder planning, onderhoud, inrichting en vergunningverstrekking van het Bassin, Richie Backfireplein (binnentuengebied) en het gebied rondom het Radium, vragen om goede communicatie, begrip en ondersteuning om de cultuur ook daadwerkelijk te laten floreren.

*Een gebied als het Sphinxkwartier kan alleen maar groeien als hier ruimte voor gegeven of gecreëerd wordt. Het is net als een plant in een te kleine pot: de groei stopt al snel en de plant sterft af. Maar net als bij een plant is er ook toewijding en liefde nodig om deze te laten groeien én bloeien.*

## RUIMTE VOOR INITIATIEF

De ruimte die benodigd is, zowel in letterlijke als figuurlijke zin, om nieuwe initiatieven op te zetten en deze te testen middels pilots, is de volgende stap. Op het moment dat de lijnen zijn uitgezet, kan de curator of regisseur van het gebied ervoor zorgen dat de invulling bepaald wordt. Deze ruimte is noodzakelijk om het forward thinking-gedachtegoed van het Sphinxkwartier te waarborgen en die in leven te houden.

*“De forward-thinking mentaliteit laat zich zien wanneer er ruimte is voor experiment en initiatief.”*

## REGISSEUR

We merken dat er in de beginperiode veel bestuurlijke steun en aandacht was voor een ontwikkeling in de juiste richting. Dat zien we graag weer opnieuw in de komende bestuursperiode. Een regisseur voor het gebied, verstrekt vanuit de gemeente of met goedkeuring aangewezen vanuit de Stichting Sphinxkwartier, is in principe een must om verder te kunnen komen. Deze persoon is/wordt namelijk de schakel tussen de gemeente, de ondernemers, bewoners en de stichting (Sphinxkwartier) en behoudt als curator het overzicht om de ontwikkeling van het gebied in goede banen te leiden. Daarnaast dient deze regisseur over een bepaalde mandaat te beschikken, natuurlijk binnen gestelde kaders, om (tijdig) beslissingen te kunnen nemen.

# Wat brengt Stichting Sphinxkwartier in?

De stichting Sphinxkwartier is de verbindende factor in het gebied. Het gros van de ondernemers is lid van de stichting en ziet elkaar onder meer om die reden regelmatig. In deze hoedanigheid organiseert Stichting Sphinxkwartier ook bijeenkomsten met de overige bewoners van dit gebied.

De samenwerkingen binnen het Sphinxkwartier zijn al jarenlang zichtbaar, maar deze kunnen nog verder de diepte in gaan. Dit wil de stichting bevorderen, zodat ook onverwachte kruisbestuivingen tot bloei komen.

## EIGEN PROGRAMMERING

De ondernemers zijn zelf al actief in het Sphinxkwartier en proberen ook initiatieven voor de eigen deur of in 'hun' achtertuin te organiseren. Toch is er ook sprake van een overkoepelende eigen programmering, waarbij ondernemers uit het gebied samen een programmering willen ontwikkelen die het gebied en de stad Maastricht blijvend op de kaart zetten. Zonder daarbij de eerder genoemde 'waarden' van het gebied tekort te doen.



## ACTIE

Jaarlijks formuleert de stichting ook een aantal actiepunten, waarvan zij denkt dat dit bijdraagt aan de leefbaarheid van het gebied. Dit kan een tijdelijke carte blanche zijn voor het gebruik van bepaalde ruimte in het gebied tot aan permanentere initiatieven zoals het aanbrengen van 'streetart' en/of openbare kunstobjecten.

Concrete ideeën/wensen hiervan zijn:

- Meer gebruik van de binnentuin achter de Timmerfabriek;
- Aanleg urban pool (zwembad) in 't Bassin;
- Pop-up op de Noorderbrug-krul;
- Meer street art in het gebied;
- Activiteiten in het Frontenpark en ruimte voor experiment op het Radiumplein.

## INSPANNING

Er is energie en mankracht genoeg in het gebied om de benodigde inspanning te leveren om initiatieven te ontplooiën. Dit is ook de grote kracht van het Sphinxkwartier en de stichting biedt dit dan ook maar al te graag aan om daar waar nodig te ondersteunen (financieel/uitvoerend/communicatief).

## REGISSEUR

We benoemen de regisseur graag nogmaals, want deze persoon wordt dé smeerolie tussen de stichting en de gemeente. Op deze manier worden er voor beide partijen kansen gecreëerd en kunnen meerdere belangen behartigd blijven. Tegelijkertijd wordt ook de ruimte voor het Sphinxkwartier opgezocht.



# Blijvende oproep aan politieke partijen

We roepen de politieke partijen op om:

- Maastricht blijvend op de kaart te zetten als een moderne, grootstedelijke stad met een geweldig woon- en verblijfsklimaat
- Het Sphinxkwartier daarbij te gebruiken/te omarmen als perfect voorbeeld voor het andere, vernieuwende Maastricht
- Bij de verdere ontwikkeling van het Sphinxkwartier vast te houden aan de oorspronkelijke uitgangspunten: ruw en rafelig boven sjiem en sjoen, ruimte voor cultuur en creativiteit, ruimte voor iedereen die jong van geest is en wonen voor alle doelgroepen.
- Het Sphinxkwartier actief te ontwikkelen zoals in de Omgevingsvisie staat beschreven: tot een dynamisch en levendig gebied.
- Een gebied waar je voor naar Maastricht verhuist. Of beter nog: waar je voor in (regio) Maastricht blijft.
- In het nieuwe bestuursakkoord hier aandacht aan te schenken en mogelijkheden voor te bieden door
  - Het Sphinxkwartier bewust in de etalage te zetten als voorbeeld van het nieuwe dynamische Maastricht en;
  - In het Sphinxkwartier meer ruimte te bieden voor experimenten, in de meest brede zin van het woord (cultuur, evenementen, ondernemen, horeca, wonen);
  - In het Sphinxkwartier bij nieuwe woningbouw te sturen op innovatief, duurzaam, groener en voor een brede mix aan doelgroepen;
  - Nieuwe initiatieven in het gebied altijd te toetsen aan de uitgangspunten van het Sphinxkwartier.



# Ondertekening

Dit manifest is tot stand gekomen na brainstormsessies met meerdere Sphinxkwartiermakers:



Bassinondernemers | Eiffelgebouwondernemers | Radiumondernemers

Bedankt voor je tijd en interesse  
Volg ons @sphinxkwartier

